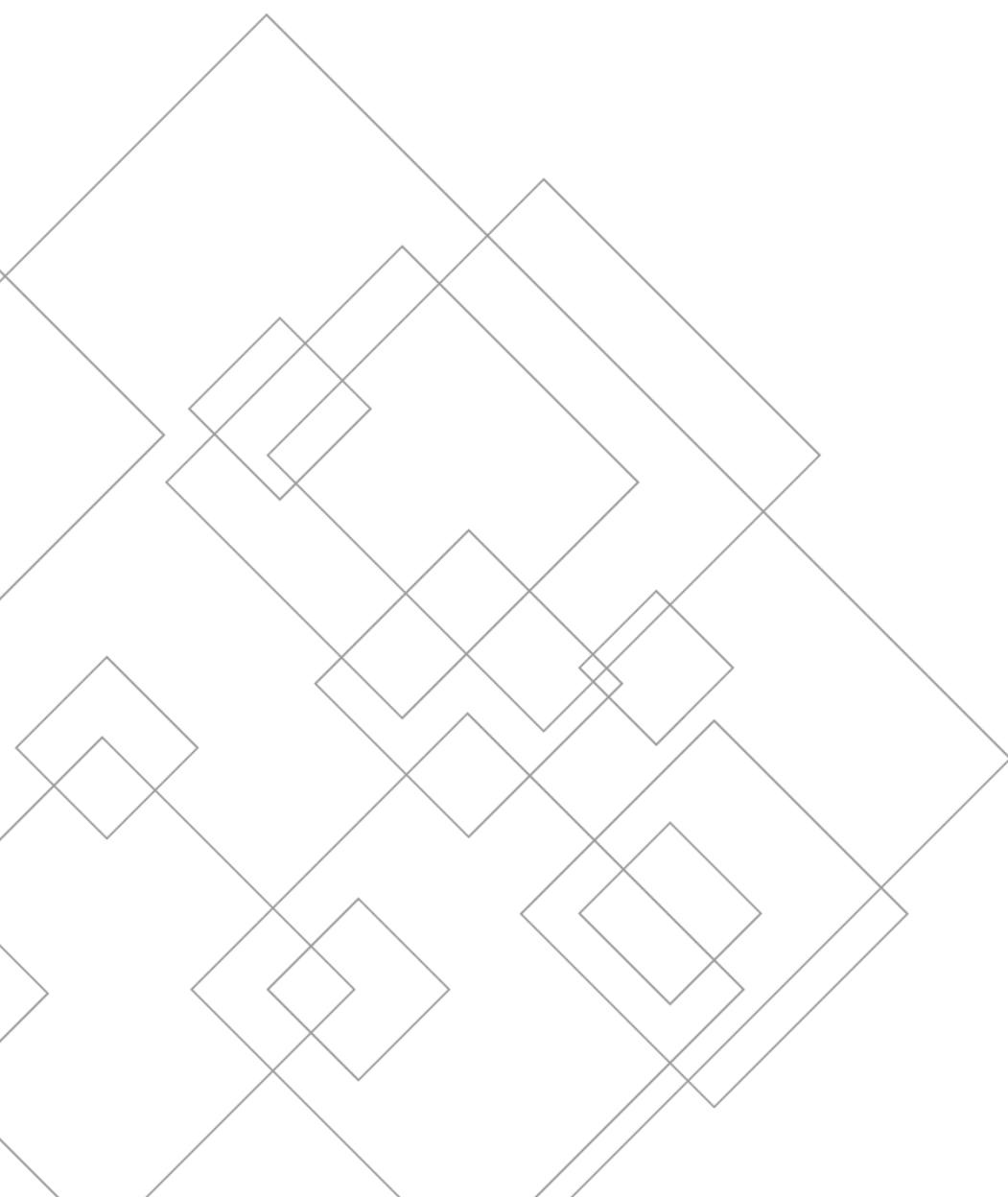

IMDi **kommuneundersøkelse** **2018**

IMDi
Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	4
1 Innledning	6
1.1 Om undersøkelsen	6
1.2 Datagrunnlag og metode	7
1.3 Om konsistens i svar over tid	10
1.4 Bruksområder for resultatene av undersøkelsen	10
1.5 Bakteppe: svingninger på migrasjons- og integreringsfeltet	10
2 Bosetting av flyktninger	12
2.1 Svingninger i bosettingsbehov er fremdeles utfordrende for kommunene	12
2.2 Utfordringene handler ofte om bemanning, planlegging og økonomi ...	13
3 Introduksjonsprogrammet	15
3.1 Flere kommuner har resultatmål for introduksjonsprogrammet	15
3.2 De fleste kommunene legger til rette for ordinær utdanning som en del av introduksjonsprogrammet	17
3.3 Interkommunalt samarbeid om introduksjonsprogrammet	18
3.4 Kommunale evalueringer av introduksjonsprogrammet	21
4 Samarbeid med lokalt næringsliv	23
4.1 Mange kommuner benytter NAVs nettverk med lokalt næringsliv	23
4.2 Flere kommuner har en egen stillingsressurs for samarbeid med lokalt næringsliv	24
5 Kommunen som arbeidsgiver	26
5.1 Et mindretall av kommunene har tiltak for å øke innvandrerandelen blant sine ansatte	26
5.2 Tiltak for økt innvandrerandel er i noe mindre grad en prioritet enn i 2016	27
6 Bruk av tolk	29
6.1 Om lag halvparten av kommunene har retningslinjer der tolkere registeret inngår	29
6.2 Andelen kommuner som har retningslinjer der tolkere registeret inngår har økt	30
7 IMDi som samarbeidspartner	32
7.1 Kommunene er mest fornøyd med IMDis innsats for kunnskaps- og erfaringsdeling	32

7.2 Kommunene vurderer IMDis bistand fremover som viktig	35
7.3 Kommunene ønsker råd om kvalifisering.....	38
Litteraturliste	40

Sammendrag

IMDis kommuneundersøkelse er en årlig undersøkelse rettet mot alle landets kommuner. Tema for undersøkelsen er hvordan kommunene arbeider med bosetting og integrering av flyktninger og innvandrere, og hvordan de oppfatter IMDi som samarbeidspartner. Kommunenes tilbakemeldinger i undersøkelsen er viktige for IMDi i oppfølgings- og pådriverarbeidet overfor kommune og for å tilpasse sine tjenester til kommunene.

Mens tidligere års undersøkelser har vært besvart av rådmann i kommunen, har denne undersøkelsen vært todelt. En del ble sendt ut til rådmann eller bydelsdirektør, mens en annen del ble sendt til ansvarlig for integreringsarbeidet i kommunen/bydelen.

Rapporten oppsummerer hvordan kommunene svarer på spørsmålene i undersøkelsen. Blant hovedfunnene er:

- ◆ Mens 2016 var et toppår for antall bosettinger, var bosettingsvolumet i 2018 det laveste på ti år. Omtrent 4 av 5 kommuner opplever at de har hatt utfordringer som følge av de store svingningene i bosettingsbehovet. Utfordringene handler ofte om bemanning, planlegging og økonomi.
- ◆ Det er flere kommuner som oppgir at de har et resultatmål for introduksjonsprogrammet enn i de tidligere års undersøkelser. I 2018 undersøkelsen oppgir 68 prosent av kommunene at de har ett resultatmål for introduksjonsprogrammet, mens denne andelen tidligere år har vært mellom 55 og 60 prosent.
- ◆ De fleste kommunene legger til rette for at deltakerne i introduksjonsprogrammet kan delta i ordinær utdanning som en del av programmet. Kun 4 prosent av kommune svarer at de ikke legger til rette for dette. Litt mer enn en fjerdedel av kommunene oppgir at de samkjører timeplaner mellom norskopplæringen og grunnskole eller videregående opplæring.
- ◆ Over halvparten av kommunene samarbeider med andre kommuner om gjennomføringen av introduksjonsprogrammet. Samarbeidet dreier seg gjerne om norskopplæring, grunnskoleopplæring og/eller opplæring i samfunnskunnskap.
- ◆ Om lag to av tre kommuner oppgir at de i en eller annen form har gjennomført en evaluering av introduksjonsprogrammet de siste to årene.

- ◆ Ni av ti kommuner oppgir at de har særskilte tiltak for samarbeid med lokalt næringsliv om integrering av innvandrere i arbeidslivet. Over halvparten av kommunene benytter NAVs nettverk med lokalt næringsliv. Egne samarbeidsavtaler mellom kommunen og lokale arbeidsgivere om praksisplasser er også noe som ofte benyttes. Sammenliknet med tidligere års undersøkelser er det flere kommuner som oppgir at de har en egen stillingsressurs øremerket samarbeid med lokalt næringsliv.
- ◆ Et mindretall av kommunene har tiltak for å øke innvandrерandelen blant kommunens ansatte. På spørsmålet om kommunene har vedtatt planer eller tiltak der målet er at andelen innvandrere i befolkningen gjenspeiles blant kommunens ansatte, oppgir 65 prosent at de ikke har slike planer eller tiltak. Av kommunene som oppgir at de har tiltak, er praksisplasser, mentor- eller traineeordninger mest utbredt.
- ◆ Andelen kommuner som har retningslinjer der nasjonalt tolkeregister inngår har økt. Omtrent halvparten av kommunene oppgir at de har retningslinjer for bruk og bestilling av tolk der Nasjonalt tolkeregister inngår.
- ◆ Kommunene er mest fornøyd med IMDis innsats for kunnskaps- og erfaringsdeling om kvalifiseringsarbeid i kommuner. 77 prosent av kommunene vurderer nytten av IMDis bistand som god på dette området. Utvikling av tjenester for en mangfoldig befolkning er det området der færrest av kommunene, kun 21 prosent, vurderer nytten av IMDis bistand som god.
- ◆ Kommunene vurderer IMDis bistand som viktig fremover. På ti av elleve områder der kommunene ble spurt om å vurdere viktigheten av IMDis bistand de neste to årene, svarte over halvparten av kommunene at det blir viktig med bistand.

1 Innledning

1.1 Om undersøkelsen

IMDi gjennomfører årlig en undersøkelse blant kommunene. Undersøkelsen dreier seg om hvordan kommunene arbeider med bosetting og integrering av flyktninger og innvandrere, og om kommunenes erfaringer og vurderinger av IMDi som samarbeidspartner.

Hensikten med undersøkelsen er å dekke informasjonsbehov som ikke kan dekkes gjennom registerdata. Undersøkelsen skal brukes til å kartlegge status og vurdere resultater av integreringsarbeidet, samt til å tilpasse IMDis tjenester og oppfølgings- og pådriverarbeid overfor kommunene.

I undersøkelsen stilles det blant annet spørsmål om kommunenes tilfredshet med IMDi som samarbeidspartner og hvilke tjenester de har behov for i fremtiden. Kommunene får dermed anledning til å gi tilbakemeldinger til IMDi, slik at direktoratet skal kunne videreutvikle sin praksis og jobbe mer kunnskapsbasert og treffsikkert overfor kommunene.

Undersøkelsen omfatter både spørsmål som gjentas årlig, og spørsmål som skiftes ut fra et år til det neste. Undersøkelsen sendes ut til alle kommuner og bydeler i Oslo.

Nytt i 2018-undersøkelsen er at den er todelt. En del ble sendt ut til rådmann eller bydelsdirektør, mens en annen del ble sendt til ansvarlig for integreringsarbeid/introduksjonsprogrammet i kommunen/bydelen. Det ble derfor innhentet to utfylte spørreskjema per kommune/bydel. At det i 2018-undersøkelsen har blitt spesifisert at en del skal besvares av integreringsansvarlige i kommunen, gjør at vi i større grad enn tidligere kan forsikre oss om at personer med detaljkunnskap om temaene besvarer undersøkelsen.

Svarene er ikke anonyme. At data kan kobles til den enkelte kommune/bydel er viktig for IMDis direkte oppfølging av enkeltkommuner, og for å kunne vurdere svar og resultater opp mot egenskaper ved kommunene. I tillegg betyr det at dataene kan deles for andre forskningsformål.

Datainnsamlingen i 2018-undersøkelsen foregikk i perioden 5. desember 2018 til 23. januar 2019, med bruk av det elektroniske spørreundersøkelsesverktøyet Questback. Det ble sendt ut flere automatiske påminnelser. I tillegg purret IMDis regionkontorer via mail og telefon, for å sikre best mulig oppslutning.

1.2 Datagrunnlag og metode

273 av 422 kommuner og 6 av 15 bydeler besvarte undersøkelsen rettet mot ansvarlig for integreringsarbeid/introduksjonsprogrammet. Dette gir en svarprosent på 64. Undersøkelsen rettet mot rådmenn ble besvart av 174 kommuner og 9 bydeler. Dette gir en svarprosent på 42. I teksten kommer vi til å veksle mellom resultater fra de to delundersøkelsene. I hver figurttittel vil vi angi hvilken delundersøkelse resultatene er hentet fra.

For å undersøke nærmere hvem i kommunen som faktisk besvarer undersøkelsen, var ett av spørsmålene om hvilken stilling vedkommende som har besvart undersøkelsen har i kommunen. To av tre som besvarte undersøkelsen for integreringsansvarlige oppgir at de har en form for lederstilling. Det er leder for NAV, flyktingetjenesten eller voksenopplæring som går mest igjen blant de som har presisert dette nærmere. 36 prosent av de som besvarte undersøkelsen for integreringsansvarlige oppgir at de har en annen type stilling, som for eksempel rådgiver, konsulent eller koordinator¹. Dersom de har oppgitt dette nærmere er det flyktningskonsulent/koordinator og programrådgiver som oppgis oftest.

For undersøkelsen rettet mot rådmenn oppgir omtrent fire av fem at de enten er rådmann, assisterende rådmann, kommunalsjef eller arbeider i rådmannens stab. Av de øvrige som har besvart har flesteparten en annen form for lederstilling, som avdelingsleder, virksomhetsleder, NAV-leder eller leder for flyktingetjenesten.

I Oslo kommune er ansvar og oppgaver knyttet til bosetting og integrering delt mellom kommune- og bydelsnivå. Begge undersøkelsene ble derfor sendt både til kommunen og bydelene. Kommunen besvarte imidlertid ingen av undersøkelsene.

I kommunene som har besvart undersøkelsen rettet mot ansvarlig for integreringsarbeid/introduksjonsprogrammet bor henholdsvis 56 prosent av Norges befolkning og 49 prosent av alle innvandrere i Norge. Tilsvarende tall for undersøkelsen for rådmenn er henholdsvis 41 prosent og 36 prosent. Dette er betydelig lavere andeler enn i den foregående undersøkelsen². I tillegg til noe lavere svarprosenter, har dette også sammenheng med at flere av tre av de fire mest folkerike kommunene ikke besvarte undersøkelsene.

Deltakelsen er likevel bred nok til å ha tiltro til resultatene. Tabell 1 gir en sammenligning av alle norske kommuner med deltakerkommuner i de to

¹ I noen tilfeller har kommunene oppgitt at det har vært flere som har besvart undersøkelsen. Dersom både en leder og en annen har besvart undersøkelsen, er de talt med i begge kategorier.

² IMDi (2018a).

undersøkelsene, etter egenskaper som kommunestørrelse, sentralitet, innvandrерandel og erfaringer med bosetting³.

Kommunene som har deltatt er i stor grad representative for alle norske kommuner, etter disse egenskapene. Etter disse egenskapene er det ikke store forskjeller mellom deltakerkommuner og alle kommuner samlet. Ingen kategorier viser en forskjell på 10 prosentpoeng eller mer. For undersøkelsen til rådmenn er den største forskjellen 9 prosentpoeng, mens for undersøkelsen til integreringsansvarlige er ingen av forskjellene større enn 4 prosentpoeng.

Både kommuner som bosetter flyktninger og de som ikke gjør det ble tilsendt undersøkelsen. Av de som besvarte undersøkelsen til integreringsansvarlig hadde alle bosatt flyktninger i minst ett av årene fra og med 2013, og kun en av kommunene som svarte på undersøkelsen til rådmann hadde ikke bosatt flyktninger i perioden.

Det var ikke svartvang i spørreskjemaet, og det var derfor mulig å unnlate å svare på enkeltspørsmål. Dette er grunnen til at oppgitt prosentutregningsgrunnlag (N) for svarfordelinger kan variere fra spørsmål til spørsmål.

Rapporten omtaler og kommenterer kommunenes svar på spørsmålene i undersøkelsen, og viser svarfordelingen på aggregert nivå som grafikk. Svar på åpne spørsmål er analysert og organisert tematisk i rapporten.

³ Tallgrunnlaget er hentet fra IMDi (2018b; 2019a) og SSB (2017; 2019).

Tabell 1. Sammenligning av alle kommuner, kommuner som har besvart undersøkelsen til integreringsansvarlige og kommuner som har besvart undersøkelsen til rådmenn.

Egenskaper	Andeler			
		Alle kommuner	Besvart IA	Besvart RM
Kommune- størrelse	Under 2 000	23 %	19 %	17 %
	2 000-4 999	30 %	32 %	31 %
	5 000-9 999	21 %	20 %	19 %
	10 000-19 999	13 %	12 %	16 %
	20 000-49 999	10 %	14 %	13 %
	Over 50 000	4 %	3 %	4 %
	Alle	100 %	100 %	100 %
Sentralitets- klasse	1	2 %	2 %	2 %
	2	6 %	5 %	7 %
	3	15 %	14 %	16 %
	4	25 %	28 %	26 %
	5	28 %	31 %	30 %
	6	24 %	20 %	19 %
	Alle	100 %	100 %	100 %
Innvandrers- andel	Under 5 prosent	2 %	2 %	2 %
	5-9.9 prosent	45 %	47 %	43 %
	10-14.9 prosent	41 %	41 %	47 %
	Over 15 prosent	11 %	10 %	9 %
	Alle	100 %	100 %	100 %
År med bosetting siden 2013	0	3 %	0 %	1 %
	1	3 %	3 %	2 %
	2	7 %	7 %	5 %
	3	9 %	10 %	10 %
	4	8 %	6 %	2 %
	5	16 %	16 %	17 %
	6	54 %	58 %	63 %
	Alle	100 %	100 %	100 %
N (totalt)		422	273	174

1.3 Om konsistens i svar over tid

Tidligere har undersøkelsen blitt sendt direkte til rådmenn og bydelsdirektører. I 2018 ble hver av de to delene sendt separat til postmottaket i kommunen på samme tidspunkt, med forklaring på hver del at den er til henholdsvis rådmann og ansvarlig for introduksjonsprogrammet/integreringsarbeid.

Siden vi i år har bedt integreringsansvarlige om å besvare deler av undersøkelsen, mens den i tidligere år har blitt sendt til rådmenn, kan noe av variasjonen i svar fra tidligere undersøkelser skyldes at den som har besvart undersøkelsen har hatt en annen rolle i kommunen. Vi har i tidligere undersøkelser ikke hatt spørsmål om hvem i kommunen som faktisk har besvart undersøkelsen. Det er derfor vanskelig å si om det er rådmenn som har svart i tidligere undersøkelser, eller om dette har blitt delegert til andre i kommunen.

For spørsmål som også har blitt stilt i tidligere undersøkelser, gjør vi analyser der vi kun tar med kommunene som har svart ved alle tidspunktene. I disse analysene blir gjerne antallet kommuner som tas med lavere, men til gjengjeld kan vi ha større tiltro til at resultatene gjenspeiler faktiske endringer i disse kommunene.

1.4 Bruksområder for resultatene av undersøkelsen

IMDi trenger kunnskapsgrunnlag for å utføre sine oppgaver på bosettings- og integreringsfeltet. Kommunene er blant IMDis viktigste samarbeidspartnere. Surveybasert kunnskap, både om hvordan kommunene arbeider med bosetting og integrering, og hvordan kommunene vurderer samarbeidet med IMDi, inngår som et viktig element i det bredere kunnskapsgrunnlaget.

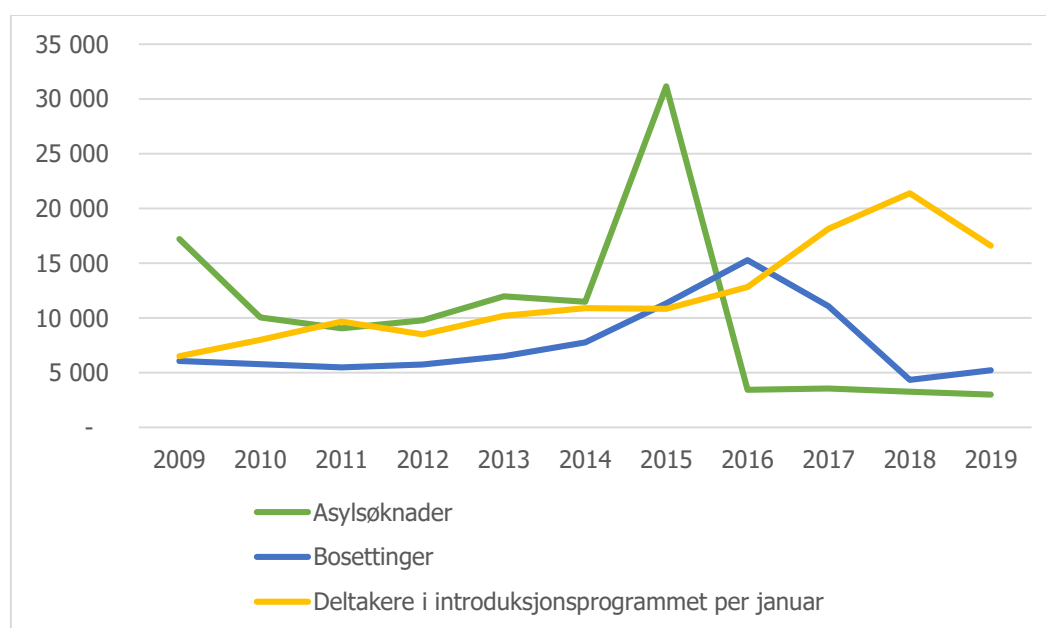
IMDi vil bruke resultatene fra kommuneundersøkelsen som grunnlag for oppfølgings- og pådriverarbeidet overfor kommunene og for å tilpasse sine tjenester til kommunene. Resultater fra kommuneundersøkelsen inngår også i IMDis årsrapporter.

1.5 Bakteppe: svingninger på migrasjons- og integreringsfeltet

Migrasjons- og integreringsfeltet er ofte preget av store svingninger fra år til år. Videre er det slik at store svingninger på ett område gjerne forplanter seg videre til et annet. Slik systemene er bygget opp innenfor mottak, bosetting og integrering, er

dette prosesser som tar tid. Dette innebærer at mens 2015 ble et historisk toppår for antall asylkomster og 2016 ble et toppår for antall bosettinger, kom det foreløpige toppåret for antall deltakere i introduksjonsprogrammet først i 2018. Figur 1 viser utviklingen gjennom det siste tiåret i antall asylsøknader, bosettinger og deltakere i introduksjonsprogrammet.

Figur 1: Asylsøknader, bosettinger og deltakere i introduksjonsprogrammet per januar, 2009-2019⁴.

For kommunene krever dette stor fleksibilitet og tilpasningsevne. I mange kommuner har det vært en stor oppbygging og senere nedskalering av bosettingskapasitet. Samtidig har det i mange kommuner vært et behov for sette inn økte ressurser på kvalifiseringsfeltet. Mens bosettingsbehovet har gått ned mellom 2016 og 2018, har antall deltakere i introduksjonsprogrammet økt i den samme perioden.

⁴ For 2019 er tallene for asylsøknader basert på UDIs prognose, tallene for bosetting basert på foreløpige anmodninger og tallene for introduksjonsdeltakere basert på foreløpige tall fra Nasjonalt introduksjonsregister (NIR).

2 Bosetting av flyktninger

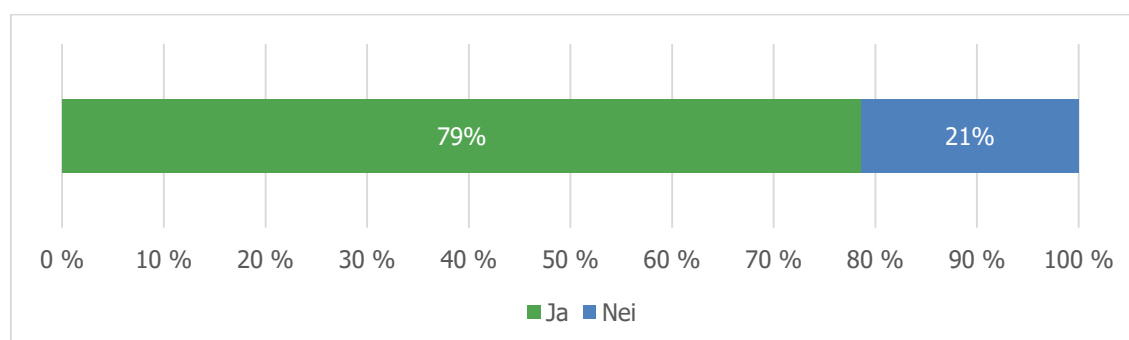
Bosetting skjer ved at IMDi anmoder kommunene om å bosette et visst antall flyktninger. Deretter vedtar kommunestyret hvor mange flyktninger de skal ha som mål å bosette. Til sist gjennomføres faktisk bosetting.

Etter et historisk toppår i 2016, var bosettingsvolumet i 2018 tilbake på et lavt nivå – det laveste på ti år. Usikre ankomstprognoser og store svingninger i bosettingsbehov gir utfordringer for kommunenes planlegging av bosettings- og integreringsarbeidet. Det kan være tids- og kostnadskrevende å justere sitt apparat for bosetting og integrering av flyktninger.

2.1 Svingninger i bosettingsbehov er fremdeles utfordrende for kommunene

Rådmennene fikk spørsmål om kommunen står overfor utfordringer som følge av de store svingningene i bosettingsbehov. Figur 2 viser svarfordelingen på spørsmålet. De fleste kommunene (79 prosent) svarte bekreftende på spørsmålet. I den forrige kommuneundersøkelsen⁵ var den tilsvarende andelen 77 prosent.

Figur 2. De siste årene har norske kommuner bosatt et rekordhøyt antall flyktninger. I 2018 var bosettingsbehovet lavere enn det har vært de siste årene. Har kommunen hatt utfordringer som følge av de store svingningene i bosettingsbehov? (Rådmenn. N: 173.)

⁵ IMDi (2018a).

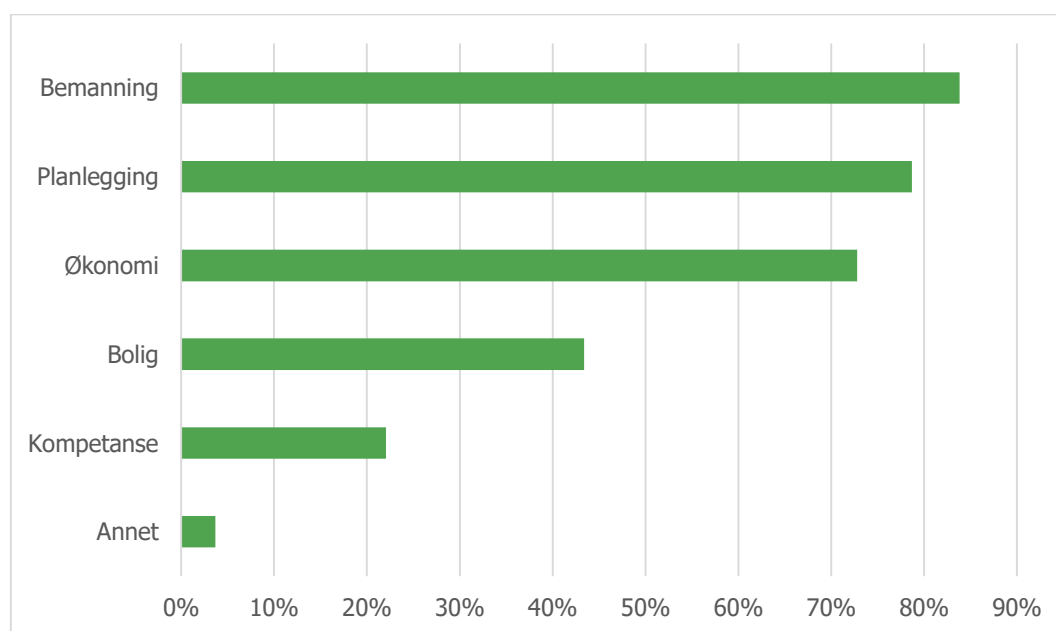
Når vi isolerer de 140 kommunene som har besvart spørsmålet ved begge anledninger, har andelen endret seg fra 75 til 78 prosent. Det er med andre ord ikke store endringer å spore. Fra kommunenes ståsted er svingningene i bosettingsbehov i like stor grad en utfordring ved årsskiftet 2018/2019 som det var ett år tidligere.

Tilleggsanalyser vi har gjort tyder på at andelen kommuner som rapporterer om utfordringer i liten grad har sammenheng med kommunestørrelse, eller antall år med bosetting siden 2013.

2.2 Utfordringene handler ofte om bemanning, planlegging og økonomi

Rådmennene som svarte ja på spørsmålet i figur 2, fikk et oppfølgingsspørsmål om hvilke utfordringer det hovedsakelig dreide seg om. Her var det mulig å markere en eller flere av kategoriene bemanning, planlegging, økonomi, bolig, kompetanse, samt en «annet»-kategori. Figur 3 viser andelen som har markert hver enkelt kategori av alle kommuner som svarte at de hadde hatt utfordringer i forrige spørsmål.

Figur 3. Hvilke utfordringer står kommunen overfor? (Flervalg, for de som svarte ja på forrige spørsmål. Rådmenn. N: 136.)

Resultatene tyder på at utfordringene ofte har å gjøre med bemanning, planlegging, og/eller økonomi. Disse kategoriene ble markert av henholdsvis 84, 79 og 73 prosent av kommunene som svarte at de hadde utfordringer på det forrige spørsmålet. Heller ikke her finner vi stor variasjon i hva kommunene oppgir som utfordringer når vi fordeler disse på kommunestørrelseskategoriene.

I den forrige kommuneundersøkelsen⁶ ble det stilt et tilsvarende spørsmål om utfordringer, men uten forhåndsgitte svaralternativer. Kategoriene vi har hatt med denne gangen, er basert på analysen av fritekst-svarene fra forrige undersøkelse.

Selv om de ulike spørsmålsformene vanskeliggjør en direkte sammenligning, kan vi observere at rangeringen av de ulike kategoriene samsvarer mellom de to undersøkelsene. Dette tyder på at kommunene står overfor lignende typer utfordringer ved årsskiftet 2018/2019 som de gjorde ett år tidligere.

⁶ IMDi (2018a).

3 Introduksjonsprogrammet

Målet med introduksjonsprogrammet er å bidra til at nyankomne innvandrere skal bli økonomisk selvhjulpne, og delta i utdanning, arbeidsliv og samfunnsliv.

Ett av regjeringens mål for introduksjonsprogrammet er at minst 70 prosent av de tidligere deltakerne skal være i arbeid eller utdanning (på videregående nivå eller høyere) ett år etter avsluttet program. Den siste nasjonale målingen tilsier at 62 prosent av deltakerne som gikk ut av programmet i 2016, var i arbeid eller utdanning året etter⁷.

Overgang til arbeid eller utdanning måles også direkte etter avsluttet program. Mens den nasjonale målingen for 2017 var 48 prosent, tyder foreløpige tall på at minst 52 prosent av deltakerne gikk direkte over til arbeid eller utdanning i 2018⁸.

Mens resultatene på nasjonalt nivå har vært relativt stabile over tid, kan vi observere stor variasjon mellom kommunene i andelen som kommer over i arbeid eller utdanning, enten dette måles rett etter endt program eller senere.

3.1 Flere kommuner har resultatmål for introduksjonsprogrammet

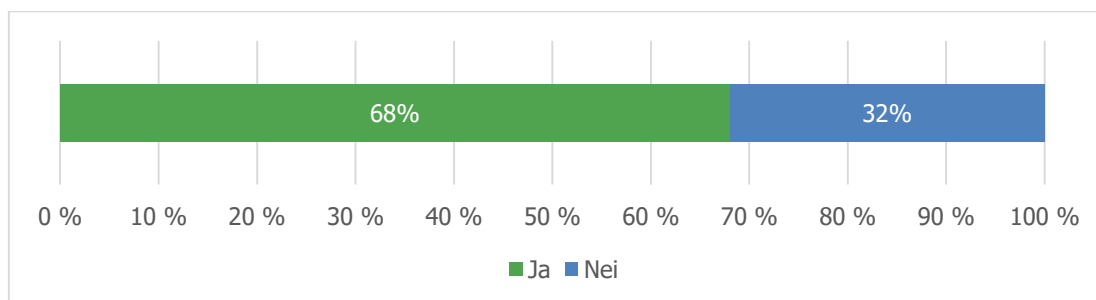
IMDi anbefaler kommunene å ha egne resultatmål for introduksjonsprogrammet. De integreringsansvarlige ble spurt om kommunen har et resultatmål for direkte overgang til arbeid eller utdanning etter avsluttet program. Figur 4 viser at 68 prosent av kommunene rapporterer at de har et slikt mål.

Dette innebærer en økning fra IMDIs kommuneundersøkelser 2015, 2016 og 2017, der henholdsvis 57, 55 og 60 prosent av kommunene oppga å ha et slikt mål. Når vi isolerer kommunene som har svart på spørsmålet for alle årene fra 2015 til 2018, er det mulig å spore en enda tydeligere økning. Andelen blant disse 109 kommunene har steget fra 56 prosent i 2015 til 78 prosent i 2018.

⁷ IMDi (2018c).

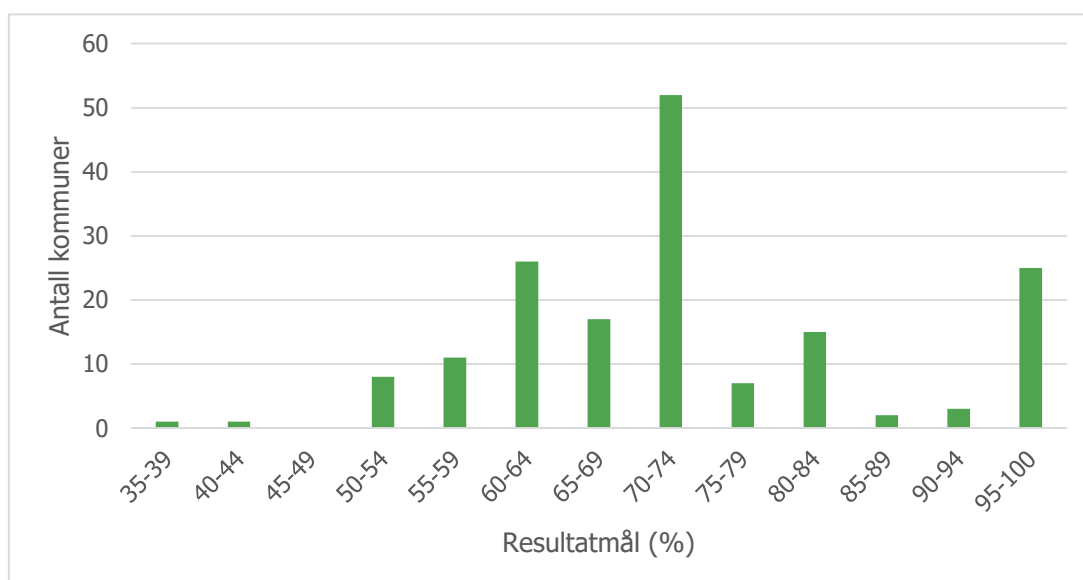
⁸ IMDi (2019b).

Figur 4: Har kommunen et resultatmål for introduksjonsprogrammet, det vil si et mål for hvor stor andel av deltakerne som skal ut i arbeid eller utdanning direkte etter avsluttet program? (Integreringsansvarlige. N: 268.)

De integreringsansvarlige som bekreftet at kommunen hadde et resultatmål, ble også bedt om å spesifisere hva målet var. 176 kommuner har oppgitt et resultatmål, hvorav åtte kommuner har oppgitt et mål som er definert på en annen måte enn direkte etter avsluttet program. Figur 5 viser antall kommuner som har oppgitt bestemte mål for hvor stor andel deltakere som skal være i arbeid eller utdanning direkte etter avsluttet program.

Figur 5: Antall kommuner som oppgir bestemte resultatmål for andel deltakere i arbeid/utdanning direkte etter avsluttet introduksjonsprogram. (Integreringsansvarlige. N: 168.)

Det er en betydelig spredning i hva kommunene oppgir som mål. 25 kommuner oppgir at de har et mål om at alle deltakerne skal direkte over i arbeid eller

utdanning. Det hyppigst oppgitte målet er at 70 prosent skal direkte over i arbeid eller utdanning etter endt program.

Noen kommuner spesifiserer også et mål om andelen som skal være i arbeid eller utdanning på et senere tidspunkt, i tillegg til målet ved direkte overgang.

3.2 De fleste kommunene legger til rette for ordinær utdanning som en del av introduksjonsprogrammet

IMDi oppfordrer kommunene til å tilby grunnskole og/eller videregående opplæring som en del av introduksjonsprogrammet, slik at deltakere som har behov for mer utdanning starter så tidlig som mulig. Med et arbeidsliv som i økende grad etterspør formell utdanning og kompetanse, vil grunnskole og videregående opplæring være viktige tiltak for flyktninger og innvandrere.

Statistikk fra Nasjonalt introduksjonsregister (NIR) tyder på at bruken av ordinær utdanning som en del av programmet har økt de siste årene, både målt ved antall deltakere og ved andel av alle deltakere som får et slikt tilbud. Foreløpige tall for 2018 tilsier at 22 prosent av deltakerne i introduksjonsprogrammet deltok i grunnskoleopplæring, mens 9 prosent fikk opplæring i videregående fag⁹.

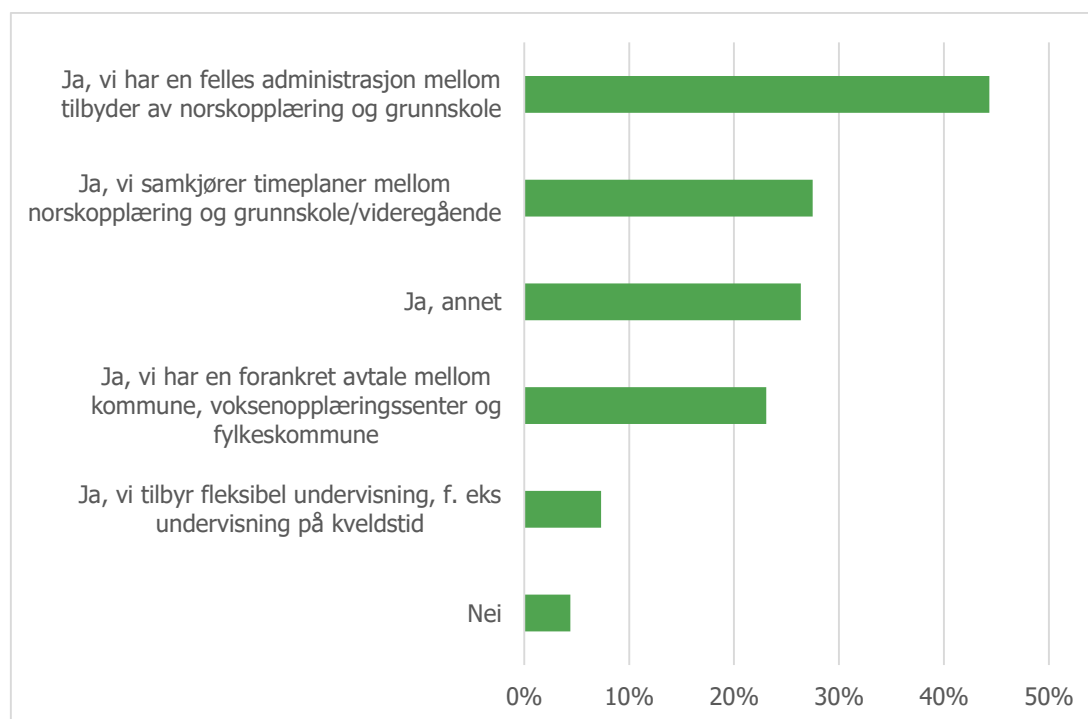
De integreringsansvarlige fikk spørsmål om kommunen legger til rette for at deltakere kan delta i grunnskole og/eller videregående opplæring, og på hvilken måte. Figur 6 viser at kun 4 prosent av kommunene ikke legger til rette for dette.

Den mest utbredte måten å legge til rette på er å ha felles administrasjon mellom tilbyder av norskopplæring og grunnskole. 44 prosent av respondentene oppgir at kommunen legger til rette på denne måten.

27 prosent oppgir at de samkjører timeplaner mellom norskopplæringen og grunnskole eller videregående opplæring. Det er også en del respondenter (23 prosent) som kan melde om en forankret avtale mellom kommunen, fylkeskommunen og voksenopplæringscenteret. Det er færre (7 prosent) som oppgir at de tilbyr fleksibel undervisning, som for eksempel undervisning på kveldstid.

⁹ IMDi (2019b).

Figur 6: Legger kommunen til rette for at deltakere i introduksjonsprogrammet kan delta i grunnskole og/eller videregående opplæring? (Flervalg. Integreringsansvarlige. N: 273.)

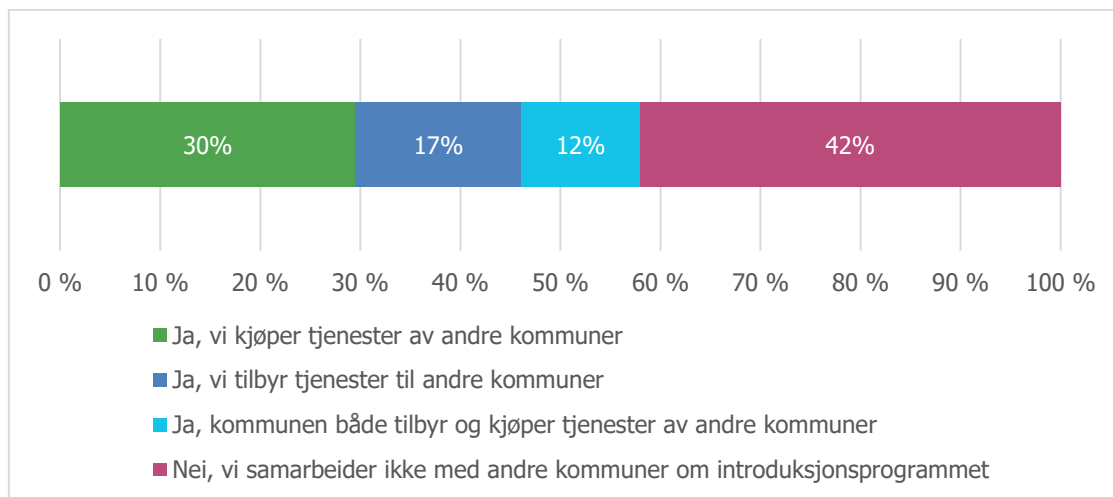
Det er også en god del integreringsansvarlige som har markert for «annet»-kategorien. Av disse har 54 respondenter skrevet noe i et fritekst-felt. I den grad disse svarene spesifiserer ytterligere måter å legge til rette på, er samarbeid med nabokommuner det som går oftest igjen. Om lag en tredjedel av disse oppgir at de samarbeider med nabokommuner for å kunne tilby grunnskole eller videregående opplæring som en del av introduksjonsprogrammet.

3.3 Interkommunalt samarbeid om introduksjonsprogrammet

Kommuner kan velge å samarbeide om introduksjonsprogrammet på tvers av kommunegrensene. Norskopplæring, kurs, arbeidspraksis og samarbeid i forbindelse med ferieavvikling er eksempler som kan inngå i et interkommunalt samarbeid. Kommunene kan også kjøpe tjenester innenfor introduksjonsprogrammet av hverandre.

De integreringsansvarlige ble spurt om kommunen samarbeider med andre kommuner om gjennomføringen av introduksjonsprogrammet. Svarfordelingen er vist i figur 7.

Figur 7: Samarbeider kommunen med andre kommuner om gjennomføringen av introduksjonsprogrammet? (Integreringsansvarlige. N: 271.)

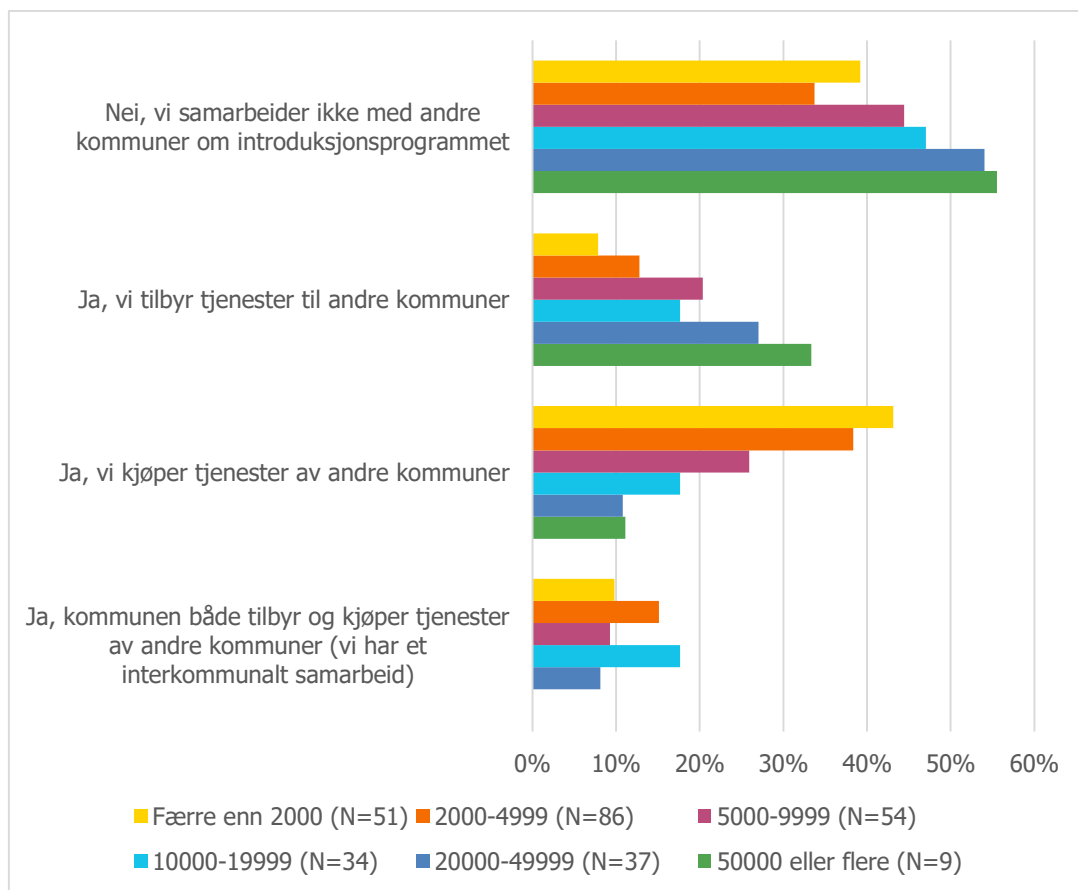
Resultatene tilsier at nær seks av ti av kommunene samarbeider med andre kommuner. 42 prosent av kommunene oppgir at de ikke samarbeider med andre kommuner om programmet.

Videre er det flere kommuner som kjøper tjenester av andre kommuner, enn kommuner som tilbyr tjenester til andre kommuner. Til sammen er det 42 prosent som oppgir at de kjøper, og 29 prosent som oppgir at de tilbyr tjenester innenfor introduksjonsprogrammet. 12 prosent av kommunene oppgir at de er både kjøpere og tilbydere.

I figur 8 har vi gruppert svarene etter seks kategorier for antall innbyggere i kommunene. Dette viser et mønster der de minste kommunene er de som i størst grad kjøper tjenester av andre kommuner, mens de største kommunene er de som i størst grad tilbyr tjenester til andre kommuner.

De integreringsansvarlige ble også bedt om å spesifisere hvilke tjenester de eventuelt tilbyr og kjøper. 68 respondenter har beskrevet tjenester de tilbyr, og 103 respondenter har beskrevet tjenester de kjøper.

Figur 8: Samarbeid med andre kommuner om gjennomføringen av introduksjonsprogrammet, etter kommunestørrelse. (Integreringsansvarlige. N: 271.)

Det er særlig tre kategorier som blir hyppig nevnt: norskopplæring, grunnskoleopplæring og opplæring i samfunnskunnskap. Disse ble alle nevnt i en tredjedel av tilfellene eller mer, både blant kommunene som tilbyr og blant kommunene som kjøper tjenester.

Samarbeid på tvers av kommunegrensene om arbeidspraksis, språkpraksis eller andre arbeidsrettede tiltak blir også nevnt, men i mindre grad.

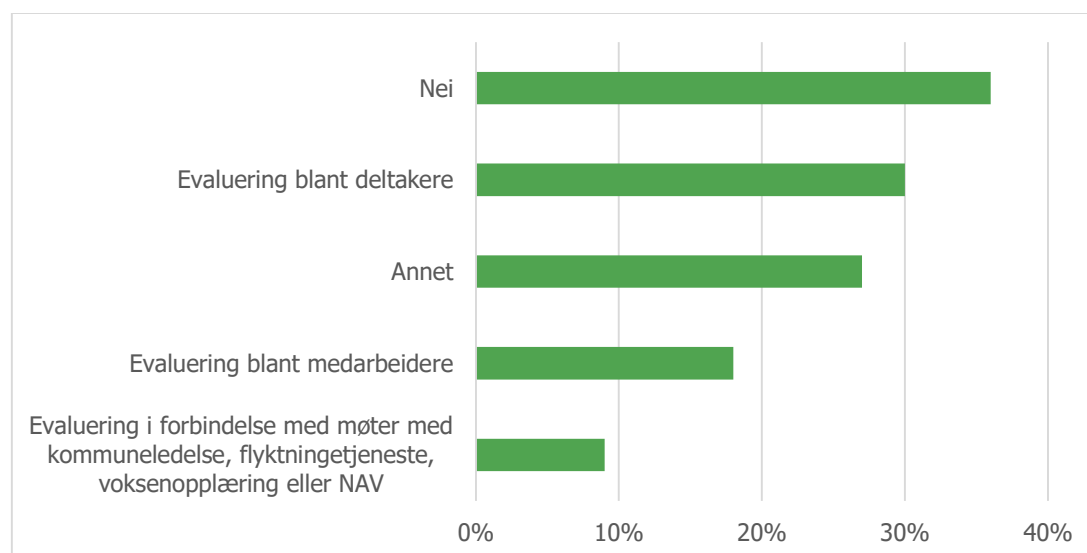
3.4 Kommunale evalueringer av introduksjonsprogrammet

Evalueringer kan ses på som et nødvendig grunnlag når man ønsker å forbedre en innsats. På nasjonalt nivå har introduksjonsprogrammet vært gjenstand for mye forskning og evaluering¹⁰. Et funn som går igjen i forskningen er den store variasjonen mellom kommunene, både i organisering, innhold og resultater. Introduksjonsprogrammet kan også være gjenstand for evaluering, i ulike former, på kommunalt nivå.

De integreringsansvarlige fikk spørsmål om kommunen har hatt noen evaluering av introduksjonsprogrammet de siste to årene, foruten eventuell rapportering til kommunal ledelse. Spørsmålet hadde med en parentes om at dette for eksempel kan skje gjennom samtaler eller spørreundersøkelser rettet mot medarbeidere og/eller deltakere i programmet. Spørsmålet kom ikke med forhåndsdefinerte svaralternativer. De aller fleste respondentene har ført noe inn i fritekst-feltet.

Figur 9 viser resultatene av en analyse der vi har gått igjennom og kodet svarene, og summert opp kategorier som blir nevnt ofte.

Figur 9: Foruten eventuell rapportering av introduksjonsresultater til kommunal ledelse, har kommunen evaluert introduksjonsprogrammet de siste to årene (f.eks. gjennom samtaler eller spørreundersøkelser rettet mot medarbeidere og/eller introduksjonsdeltakere)? (Fritekst. Integreringsansvarlige. N: 254.)

¹⁰ Eks. Djuve m.fl. (2017); Lillevik og Tyldum (2018).

36 prosent av kommunene som har svart oppgir at de ikke har hatt noen evaluering. Dette betyr samtidig at om lag to av tre kommuner kan melde om en eller annen form for evaluering av introduksjonsprogrammet.

Det er en nokså stor «annet»-kategori, noe som indikerer at evaluering kan ta flere ulike former, men også at spørsmålet kan tolkes ulikt.

30 prosent oppgir at de innhenter erfaringer fra deltakerne, på ulike måter. Mange av disse har spesifisert at dette foregår som jevnlig samtaler eller møter med deltakerne, eller at de ber brukerne om tilbakemelding i forbindelse med at de går ut av programmet. Noen kommuner oppgir også at de har gjennomført mer systematiske spørreundersøkelser rettet mot deltakerne.

Litt under en femtedel av kommunene oppgir at de evaluerer programmet gjennom å innhente erfaringer fra medarbeidere, på ulike måter. 9 prosent oppgir at de har hatt evaluering i forbindelse med møter med kommuneledelsen, flyktingetjenesten, voksenopplæring eller NAV.

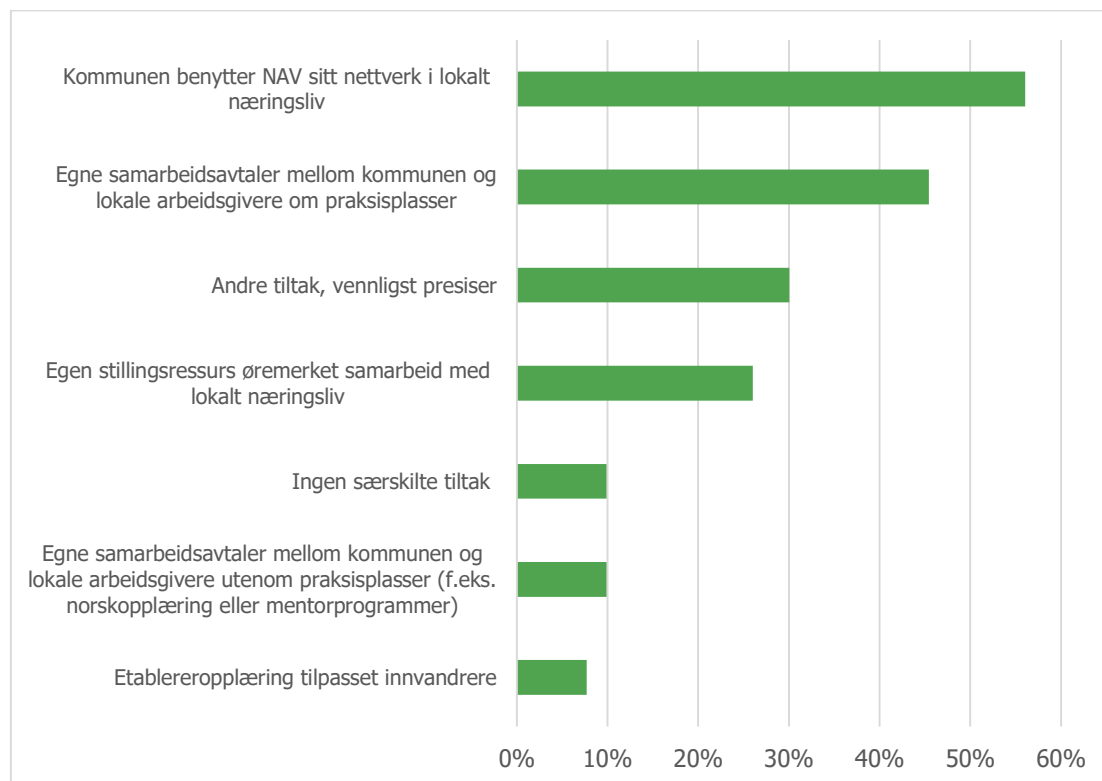
4 Samarbeid med lokalt næringsliv

IMDi oppfordrer kommunene til å samarbeide med lokale arbeidsgivere om kvalifisering og integrering. Samarbeid med lokalt næringsliv kan blant annet gjøre det mulig å tilpasse opplæringen for nyankomne flyktninger til det lokale arbeidsmarkedet.

4.1 Mange kommuner benytter NAVs nettverk med lokalt næringsliv

De integreringsansvarlige fikk spørsmål om kommunen har samarbeid med lokalt næringsliv om integrering av innvandrere i arbeidslivet. Svarfordelingen vises i figur 10.

Figur 10: Har kommunen samarbeid med lokalt næringsliv om integrering av innvandrere i arbeidslivet? (Flervalg. Integreringsansvarlige. N: 273.)

Kun 10 prosent av kommune oppgir at de ikke har noen særskilte tiltak for samarbeid med lokalt næringsliv. Sagt på en annen måte betyr dette at ni av ti kommuner kan melde om at de har en eller annen form for tiltak for slikt samarbeid.

Over halvparten av kommunene benytter NAVs nettverk i lokalt næringsliv. 56 prosent av kommunene rapporterer om denne formen for samarbeid. Det er også mange kommuner som oppgir at de har egne samarbeidsavtaler med lokale arbeidsgivere. 45 prosent oppgir at de samarbeider med lokale arbeidsgivere om å tilby praksisplasser, mens 10 prosent oppgir at de har andre former for samarbeidsavtaler, for eksempel om norskopplæring eller mentorprogrammer.

I 26 prosent av kommunene rapporteres det om en egen stillingsressurs som er øremerket samarbeid med lokalt næringsliv. 8 prosent av kommunene oppgir at de samarbeider med lokalt næringsliv om etablereropplæring tilpasset innvandrere.

30 prosent oppgir at de har andre tiltak, og 76 kommuner har presisert dette nærmere i et fritekstfelt. Blant disse oppgir mange at de ikke har noen skriftlige avtaler, men gode samarbeidsrelasjoner med arbeidsgivere, gjerne om språkpraksis eller arbeidspraksis. Noen nevner at de forhandler og samarbeider med arbeidsgivere i enkelttilfeller/enkelt saker eller lager et opplegg når det er behov for det. Noen kommuner nevner at kommunen selv tilbyr praksisplasser. En del kommuner oppgir også at de samarbeider med frivillighetssentralen i kommunen eller andre frivillige organisasjoner.

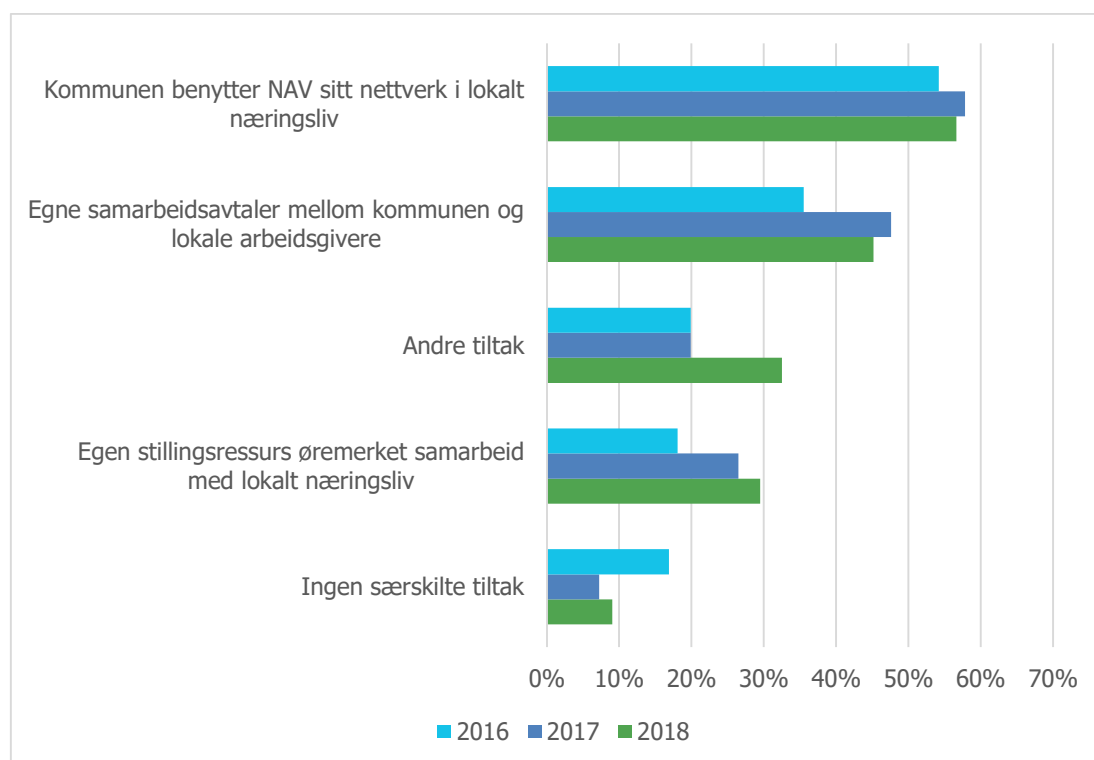
4.2 Flere kommuner har en egen stillingsressurs for samarbeid med lokalt næringsliv

Spørsmålet ble også stilt i de to foregående kommuneundersøkelsene¹¹. Alternativene respondentene kunne markere for har imidlertid blitt endret noe. I de to foregående undersøkelsene var alternativet «egne samarbeidsavtaler mellom kommunen og lokale arbeidsgivere» ikke splittet opp i to alternativer. Videre er alternativet «etablereropplæring tilpasset innvandrere» kun med i 2018-undersøkelsen.

For å kunne sammenligne med resultatene fra de tidligere undersøkelsene, har vi i figur 11 utelatt alternativet om etablereropplæring. Videre har vi for 2018-undersøkelsen slått sammen de to alternativene om samarbeidsavtaler. Kommuner som har oppgitt begge disse alternativene telles da kun en gang. Til slutt har vi isolert kommunene som har besvart spørsmålet alle tre årene.

¹¹ IMDi (2017; 2018a).

Figur 11: Har kommunen samarbeid med lokalt næringsliv om integrering av innvandrere i arbeidslivet? (Flervalg. Kommuner som har svart på spørsmålet alle årene 2016-2018. N: 166)

Blant disse kommunene var det henholdsvis 17 prosent i 2016-undersøkelsen, 7 prosent i 2017-undersøkelsen og 9 prosent i 2018-undersøkelsen, som oppga at de ikke hadde noen tiltak for samarbeid med lokalt næringsliv. Med andre ord kunne vi først og fremst se en endring mellom 2016 og 2017, i form av at flere kommuner satt i gang samarbeid med lokalt næringsliv.

Det eneste alternativet der det har vært en økning i begge de to seneste undersøkelsene, er i andelen kommuner som har en egen stillingsressurs øremerket samarbeid med lokalt næringsliv. 30 prosent av kommunene oppgir dette i 2018-undersøkelsen, mot henholdsvis 27 prosent i 2017-undersøkelsen og 18 prosent i 2016-undersøkelsen.

5 Kommunen som arbeidsgiver

En viktig vei til integrering i det norske samfunnet går gjennom deltakelse i arbeidslivet. Det er imidlertid dokumentert at innvandrere har systematisk lavere sjanse til å bli kalt inn til jobbintervju enn søkere med norskklingende navn, også når de har like gode kvalifikasjoner¹². En mulig vei til økt mangfold i arbeidslivet går gjennom kommunens egne ansettelsesprosesser.

5.1 Et mindretall av kommunene har tiltak for å øke innvandrерandelen blant sine ansatte

Rådmennene fikk spørsmål om kommunen har vedtatt planer eller tiltak der målet er at andelen innvandrere i befolkningen gjenspeiles blant kommunens ansatte. Svarfordelingen vises i figur 12.

Et flertall av kommunene på 65 prosent rapporterer at de ikke har slike planer eller tiltak. Med andre ord er det kun om lag en tredjedel av kommunene som kan rapportere om planer eller tiltak der målet er at andelen innvandrere i befolkningen skal gjenspeiles blant kommunens ansatte.

22 prosent av rådmennene oppgir at kommunen har praksisplasser, mentor- eller traineeordninger.

Intervjuordningen er en frivillig ordning som går ut på å innkalle minst én søker med innvandrerbakgrunn som er kvalifisert for stillingen. 12 prosent av kommunene oppgir at de praktiserer ordningen¹³.

13 prosent oppgir at de har andre vedtatte planer eller igangsatte tiltak. Rådmennene fikk muligheten til å presisere andre planer eller tiltak de har igangsatt. 33 kommuner oppga noe i feltet¹⁴. Mange svarer at de er bevisste på å rekruttere innvandrere ved ansettelser, eller oppgir at de har et mål om at ansatte i

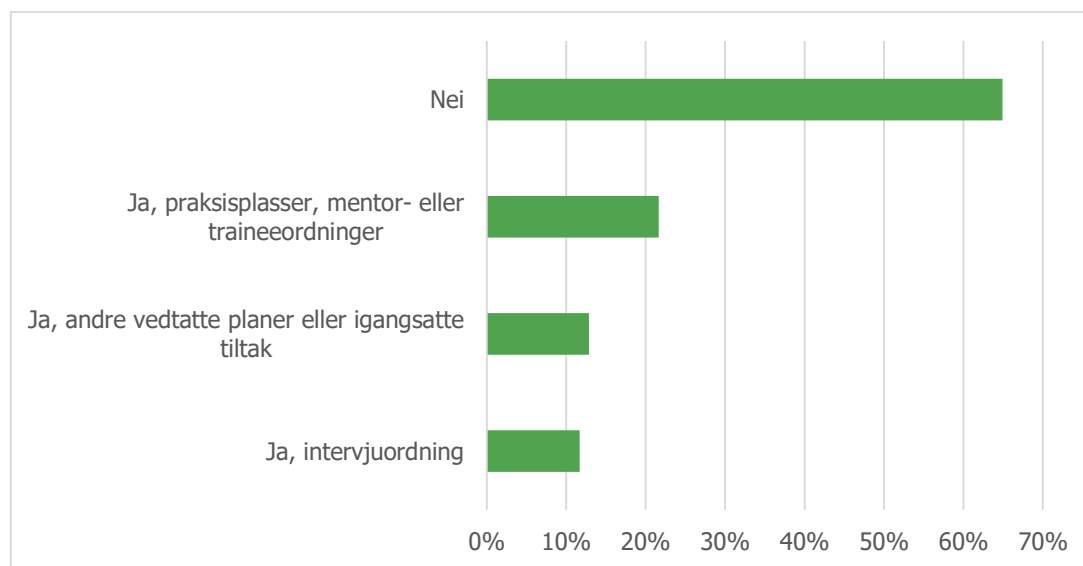
¹² Midtbøen og Lidén (2015).

¹³ Spørsmålet ble etterfulgt av et spørsmål om det forelå planer i kommunen om å innføre intervjuordningen, dersom den ikke allerede var innført. Blant de 153 respondentene som besvarte spørsmålet, var det kun 12 prosent som oppga at de hadde slike planer.

¹⁴ Dette er flere respondenter enn de 22 som valgte «andre»-alternativet. Noen kommuner har brukt feltet til å beskrive hvordan praksisplasser praktiseres i kommunen.

kommunen skal gjenspeile mangfoldet i kommunen. Noen sier at slike tiltak nevnes i kommuneplanen eller andre planer kommunen har utarbeidet.

Figur 12. Har kommunen vedtatt planer eller tiltak der målet er at andelen innvandrere i befolkningen gjenspeiles blant kommunens ansatte? (Flervalg. Rådmenn. N: 171.)

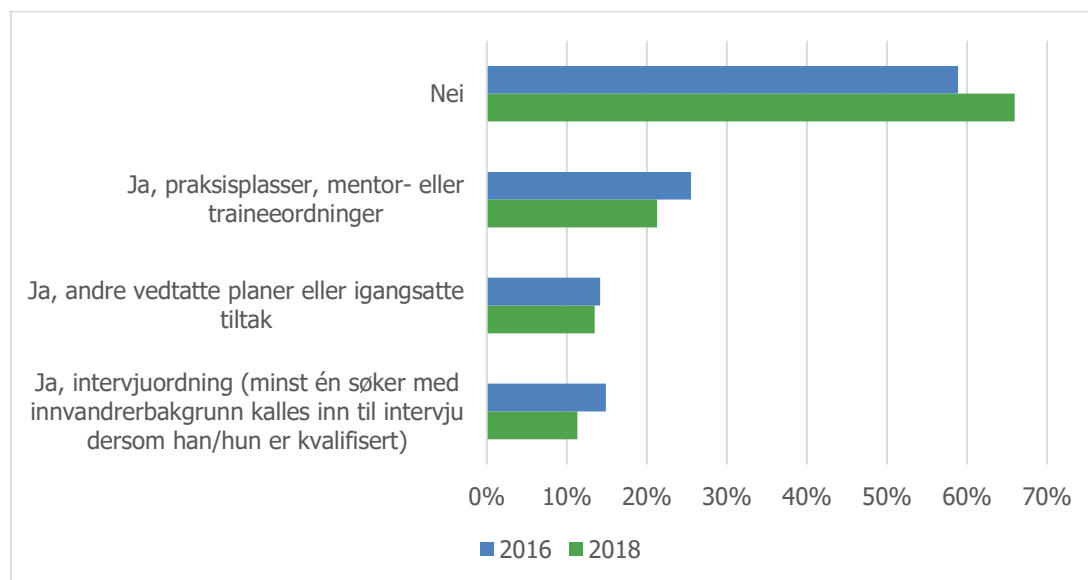
5.2 Tiltak for økt innvandrerandel er i noe mindre grad en prioritet enn i 2016

Spørsmålet ble også stilt i 2016-undersøkelsen¹⁵. I figur 13 har vi isolert kommunene som har besvart spørsmålet ved begge anledninger.

Resultatene tyder på at planer og tiltak for å øke innvandrerandelen blant kommunens ansatte, har blitt noe mindre prioritert i løpet av disse to årene. Mens 59 prosent av disse kommunene oppga at de ikke hadde slike planer eller tiltak i 2016, har andelen blant de samme kommunene økt til 66 prosent i 2018. Det er også færre kommuner som oppgir at de praktiserer intervjuordningen i 2018 enn i 2016 (henholdsvis 11 og 15 prosent, blant kommunene som har svart ved begge anledninger).

¹⁵ IMDi (2017).

Figur 13. Har kommunen vedtatt planer eller tiltak der målet er at andelen innvandrere i befolkningen gjenspeiles blant kommunens ansatte? (Kommuner som har svart i både 2016 og 2018. Flervalg. N: 141).

6 Bruk av tolk

Bruk av tolk er et nødvendig virkemiddel for at det offentlige skal kunne yte likeverdige tjenester til personer som ikke behersker norsk i tilstrekkelig grad. Alle offentlige instanser, inkludert kommuner, bør sørge for at det brukes kvalifisert tolk når det er behov for det. I 2019 har regjeringen sendt forslag til ny tolkelov på høring, der det foreslås en plikt for offentlige organer til å bruke kvalifisert tolk¹⁶.

IMDi er nasjonal fagmyndighet for tolking i offentlig sektor og skal bidra til utvikling av organisatoriske rammer og god praksis som sikrer forsvarlig tolking innenfor offentlig tjenesteyting. IMDi eier og drifter Nasjonalt tolkeregister, et innsynsregister som gir oversikt over tolker og deres formelle tolkefaglige kvalifikasjoner. Tolkeregisteret er tilgjengelig på tolkeportalen.no. IMDi skal gi råd og veiledning til kommuner om bruk av tolk.

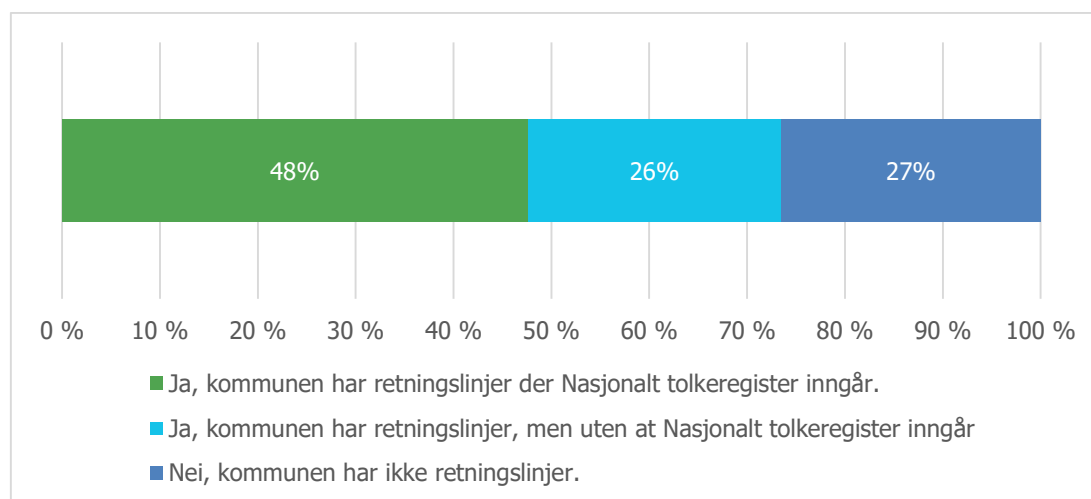
6.1 Om lag halvparten av kommunene har retningslinjer der tolkeregisteret inngår

Det er et mål for IMDi at flest mulig kommuner skal ha retningslinjer der Nasjonalt tolkeregister inngår. Rådmennene fikk spørsmål om kommunen har slike retningslinjer. Respondentene kunne også velge et tredje svaralternativ, nemlig at kommunen har retningslinjer for bruk av tolk, men uten at registeret inngår i dem. Svarfordelingen er vist i figur 14.

48 prosent av kommunene oppgir at de har retningslinjer der registeret inngår. 26 prosent av kommunene oppgir at de har retningslinjer uten at Nasjonalt tolkeregister inngår, mens 27 prosent av kommunene oppgir at de ikke har retningslinjer for bruk av tolk.

¹⁶ Kunnskapsdepartementet (2019).

Figur 14. Har kommunen retningslinjer for bruk og bestilling av tolk der Nasjonalt tolkeregister inngår? (Rådmenn. N: 166.)

6.2 Andelen kommuner som har retningslinjer der tolkeregisteret inngår har økt

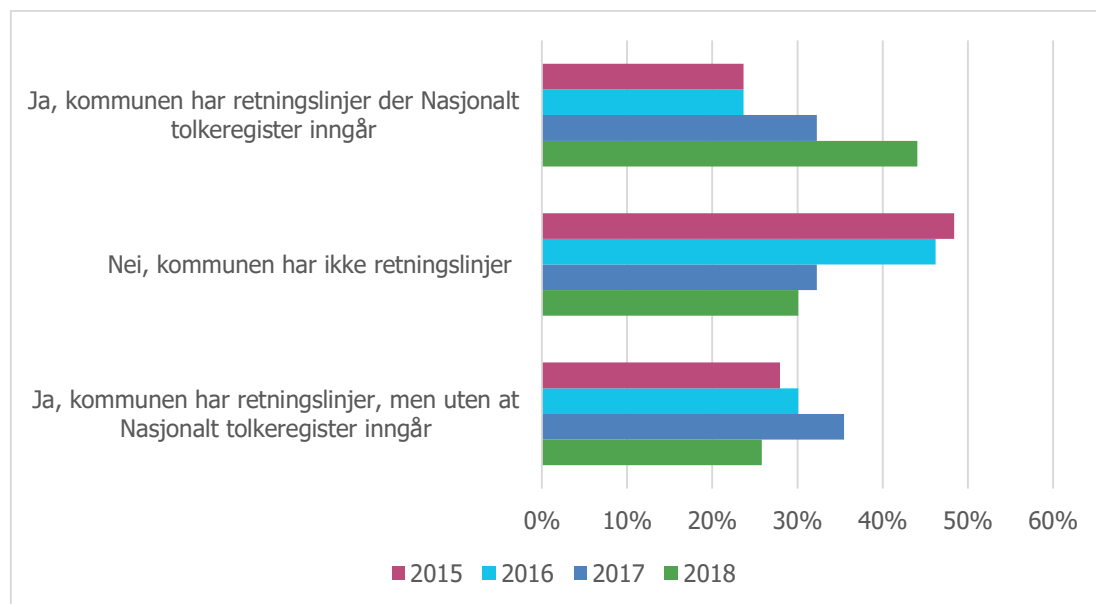
I IMDis kommuneundersøkelser for 2015, 2016 og 2017 var det henholdsvis 26, 25 og 32 prosent av kommunene som rapporterte om retningslinjer der registeret inngikk¹⁷. Dette tyder på en økning over tid i andelen kommuner som har retningslinjer der tolkeregisteret inngår.

Vi har også sett nærmere på de 93 kommunene som har svart på spørsmålet for alle årene mellom 2015 og 2018. Figur 15 viser utviklingen i svarfordelingen gjennom perioden.

Analysen bekrefter bildet av en betydelig økning over tid i andelen kommuner som har retningslinjer der Nasjonalt tolkeregister inngår. Mens kun 24 prosent av de 93 kommunene rapporterte om slike retningslinjer i 2015 og 2016, økte andelen til 32 prosent i 2017 og 44 prosent i 2018.

¹⁷ IMDi (2016; 2017; 2018a).

**Figur 15. Har kommunen retningslinjer for bruk av tolk der Nasjonalt tolkeregister inngår?
(Kommuner som har svart på spørsmålet alle årene 2015-2018. N: 93).**

7 IMDi som samarbeidspartner

Kommunene er IMDis viktigste samarbeidspartnere. IMDi arbeider for at kommunene skal ha god kunnskap om integrering og kvalifisering, og for å styrke kommunenes planlegging og utvikling av tjenester for en mer mangfoldig befolkning. Som et ledd i dette arbeidet kartlegger vi hvordan kommunene vurderer samarbeidet med IMDi på ulike områder, og på hvilke måter de ønsker kontakt med IMDi.

I to sett av spørsmål ble de integreringsansvarlige bedt om å vurdere samarbeidet med IMDi. I det første spørsmålet bes de om å vurdere nytten av IMDis bistand på bestemte områder. I det andre spørsmålet bes kommunene om å vurdere viktigheten av å få bistand fra IMDi på de samme områdene fremover, over de neste to årene.

7.1 Kommunene er mest fornøyd med IMDis innsats for kunnskaps- og erfaringsdeling

Respondentene kunne svare på en skala fra «1: svært dårlig» til «5: svært god». Midtkategorien 3 var definert som «verken/eller». I tillegg til var det et «ikke relevant»-alternativ.

I gjennomsnitt vurderes IMDis bistand i 2018 til 3,6. På skalaen kan dette tolkes til å bety mer god enn dårlig, men samtidig nærmere «verken/eller» enn «svært god». I den foregående kommuneundersøkelsen¹⁸ var det tilsvarende gjennomsnittet 3,4.

Figur 16 viser i hvilken grad kommunene vurderer IMDis bistand på ulike områder som henholdsvis god, dårlig, verken/eller og ikke relevant.

De integreringsansvarlige er mest tilfreds med IMDis innsats for kunnskapsdeling og tilrettelegging for erfaringsutveksling. 77 prosent vurderer IMDis bistand til «deling av kunnskap og erfaringer om kvalifiseringsarbeid fra andre kommuner» som god.

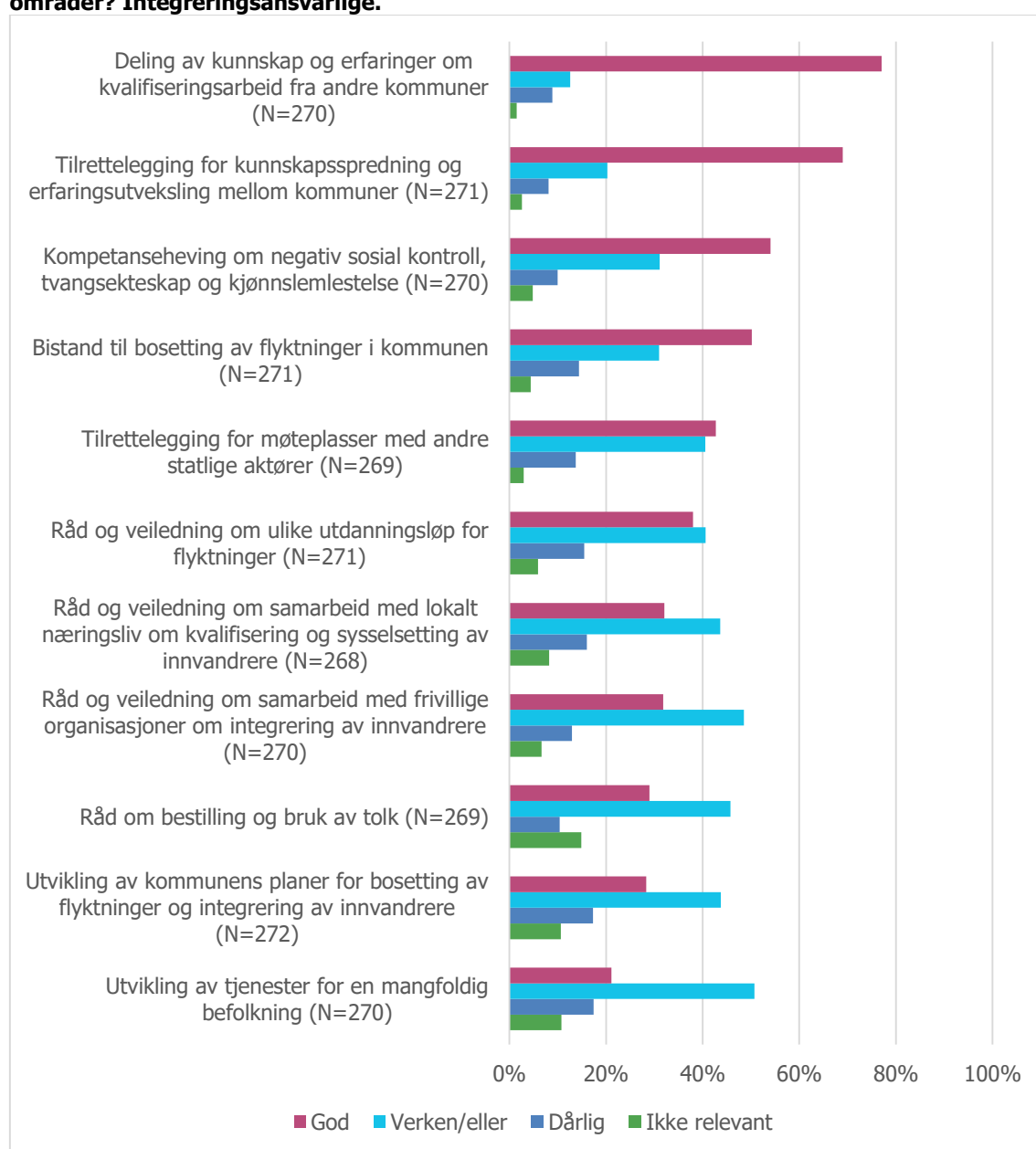
Området «kompetanseheving om negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse» har ikke vært med i tidligere kommuneundersøkelser. 54 prosent av respondentene vurderer IMDis bistand på dette området som god.

¹⁸ IMDi (2018).

Det er stor spredning i hvordan IMDi bistand vurderes på ulike områder. På syv områder er det færre enn halvparten som vurderer bistanden som god. Samtidig er det på det meste 17 prosent av respondentene som vurderer bistanden som dårlig.

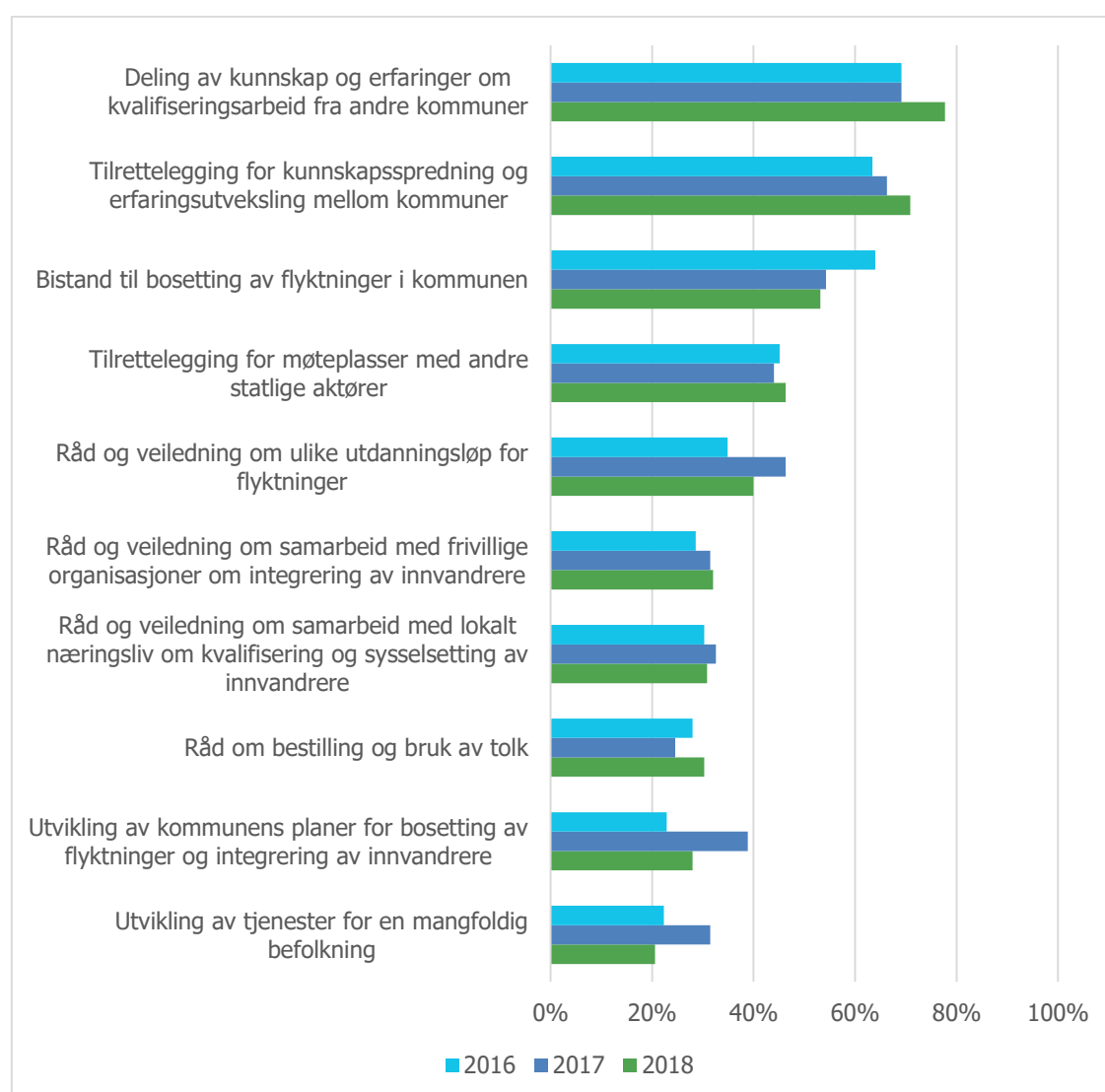
IMDi scorer svakest på området «utvikling av tjenester for en mangfoldig befolkning». Kun 21 prosent vurderer bistanden på dette området som god.

Figur 16. Sett fra ditt ståsted, hvordan vurderer du nytten av IMDi bistand på følgende områder? Integreringsansvarlige.

Et tilsvarende spørsmål ble også stilt i de to foregående kommuneundersøkelsene¹⁹. I figur 17 har vi isolert de 175 kommunene som har svart ved alle tre anledninger, og undersøkt andelen kommuner som vurderer IMDi s bistand som god på de ulike områdene.

Figur 17. Sett fra ditt ståsted, hvordan vurderer du nytten av IMDi s bistand på følgende områder? Andel som vurderer bistanden som god eller svært god av alle kommuner som har besvart undersøkelsen alle årene 2016-2018 (N: 175).

¹⁹ IMDi (2017; 2018).

Det er små endringer fra tidligere år på de fleste områdene. Det er noen flere som vurderer bistanden som god i 2018 på «deling av kunnskap og erfaringer om kvalifiseringsarbeid fra andre kommuner» enn i de to foregående årene. På områdene «utvikling av tjenester for en mangfoldig befolkning» og «utvikling av kommunens planer for bosetting av flyktninger og integrering av innvandrere» er det færre som vurderer bistanden som god eller svært god i 2018 enn i 2017.

Vi har også sett på utviklingen i andelen som vurderer bistanden som dårlig eller svært dårlig de seneste tre årene. Den viser at det kun er små forskjeller i andelen som vurderer bistanden som dårlig/svært dårlig på områdene fra 2017 til 2018.

7.2 Kommunene vurderer IMDi's bistand fremover som viktig

Som nevnt ble de integreringsansvarlige også bedt om å vurdere hvor viktig det vil være å få bistand fra IMDi på de ulike områdene, de neste to årene. I figur 18 vises andelen som vurderer bistand på områdene som viktig, lite viktig, verken/eller og ikke relevant.

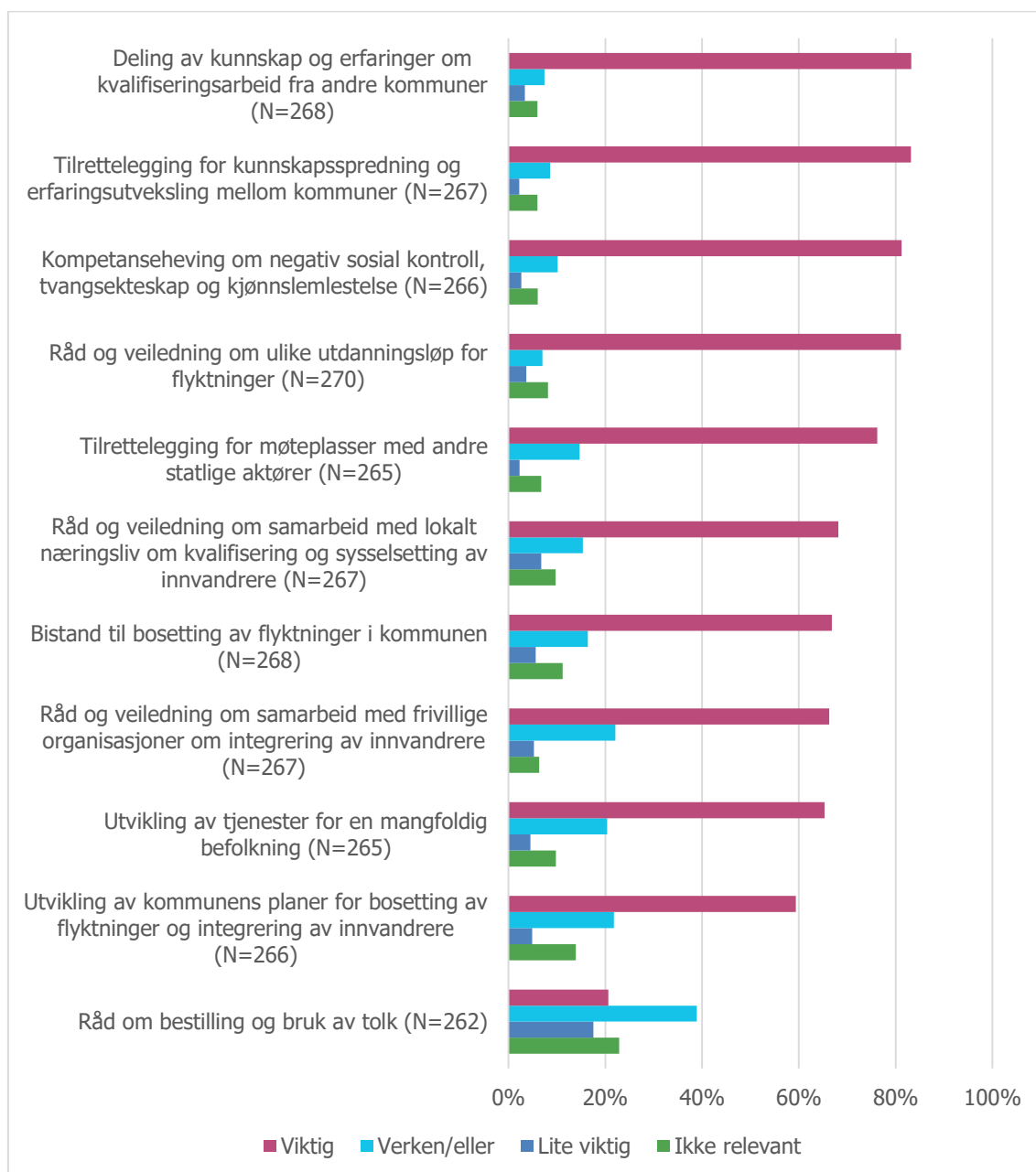
På de områdene respondentene er mest tilfreds med IMDi's bistand, vurderes det også som viktig med bistand fremover. 83 prosent av respondentene vurderer det som viktig at IMDi fortsetter å jobbe både for «deling av kunnskap og erfaringer om kvalifiseringsarbeid fra andre kommuner» og for «tilrettelegging av kunnskapsspredning og erfaringsutveksling mellom kommuner».

Disse områdene er tett etterfulgt av flere områder de integreringsansvarlige også anser som viktige i tiden fremover. 81 prosent vurderer bistand til «kompetanseheving om negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse» som viktig.

Spredningen på dette spørsmålet er mindre enn på spørsmålet om hvor nyttig IMDi's bistand er på de ulike områdene. På ti av elleve områder blir bistand de neste to årene vurdert som viktig av mer enn halvparten av respondentene.

«Råd om bruk og bestilling av tolk» utmerker seg som det området der IMDi's bistand fremover blir vurdert som minst viktig. Kun 21 prosent vurderer dette som viktig.

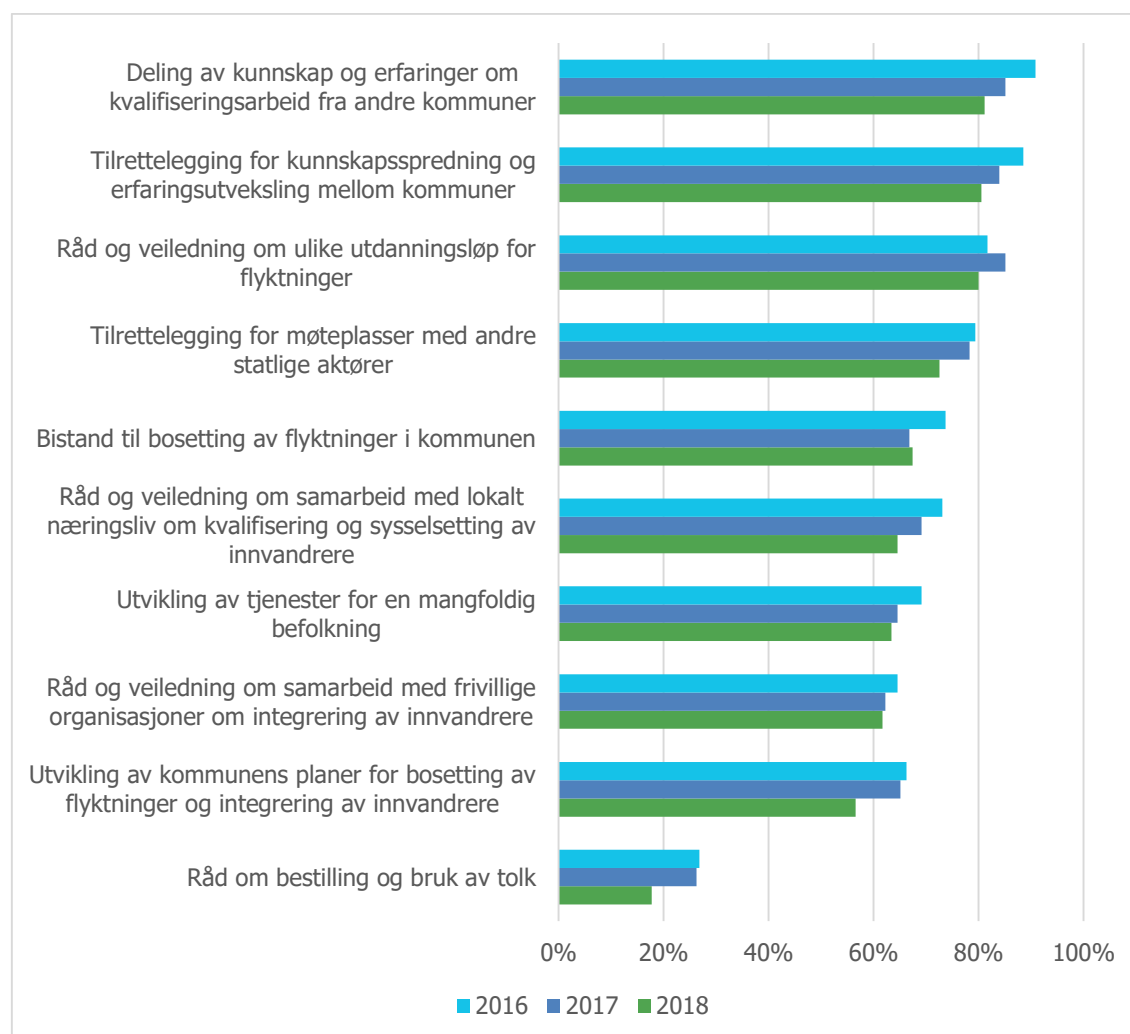
Figur 18. Hvor viktig vil det være å få bistand fra IMDi på de følgende områdene de neste to årene? Integreringsansvarlige.

Vi har også her isolert kommune som har svart på spørsmålet de siste tre årene. Figur 19 viser andelen kommuner som vurderer bistand på de ulike områdene som viktig.

Vi kan observere at alle det er marginalt lavere andeler som vurderer IMDi's bistand som viktig i 2018-undersøkelsen enn i de to foregående, og at dette gjelder alle de foreslåtte områdene. Mens det ikke er åpenbart hva som kan være forklaringen på denne systematiske forskjellen, er ingen av forskjellene merkbart store. Totalbildet er heller at kommunenes vurderinger er nokså stabile.

Figur 19. Hvor viktig vil det være å få bistand fra IMDi på de følgende områdene de neste to årene? Andel som vurderer bistanden som viktig eller svært viktig. (Alle kommuner som har besvart spørsmålet alle årene 2016-2018. N: 175.)

7.3 Kommunene ønsker råd om kvalifisering

Både rådmennene og de integreringsansvarlige fikk et åpent spørsmål om hvilke tjenester kommunen har særskilt bruk for. 207 av de integreringsansvarlige og 97 av rådmennene har skrevet noe i fritekstfeltet.

Her var det et bredt spekter av behov som kom frem. Samtidig kan vi observere at ønsker som på en eller annen måte handler om *kvalifisering*, er det som oftest går igjen. Dette gjelder nær halvparten av alle svarene. Typiske svar er at kommunene ønsker mer veiledning om introduksjonsprogrammet, opplæringsløp eller kvalifisering som sådan.

Noen kommuner spesifiserer nærmere, og oppgir for eksempel at de ønsker råd om kvalifisering for særskilte grupper, som flyktninger med lite eller ingen utdanning eller de som står langt fra arbeidslivet. Andre ønsker råd om samarbeid med fylkeskommunen, med mål om økt deltakelse og gjennomføring av videregående opplæring for målgruppen.

Både blant de integreringsansvarlige og blant rådmennene er det flere som nevner *bosetting*. Det som går mest igjen er et ønske om forutsigbarhet eller langsiktighet i bosettingsarbeidet. Det kan enten være at de ønsker å opprettholde bosettingen eller ønsker flere bosettinger, forutsigbarhet i antallet flyktninger/bosettinger, god dialog i bosettingsarbeidet eller generell bistand eller råd i forbindelse med bosetting. Noen få kommuner oppgir at de ønsker å få anmodningen tidligere på grunn av budsjettbehandling.

Flere kommuner nevner *erfaringsutveksling*, samarbeid eller møteplasser med andre aktører for eksempel NAV, Husbanken eller andre kommuner. Enkelte gir uttrykk for et ønske om mer helhetlige tenking/samarbeid mellom partene. Noen skriver at de ønsker at IMDi tilrettelegger for dette, eller ønsker bistand i å danne slike samarbeid. Noen nevner også ønske om at IMDi arrangerer flere kurs og konferanser.

Noen få kommuner oppgir at de ikke har behov for tjenester fra IMDi, eller ikke har behov for tjenester utover det de allerede får. De begrunner dette med at de ikke lenger skal bosette flyktninger, har svært få deltakere igjen i introduksjonsprogrammet, eller at kommunen opphører/blir slått sammen fra 2020.

Andre behov som blir nevnt, er blant annet:

- Samarbeid med lokalt næringsliv om arbeidsplasser.
- Kunnskap om arbeidsmarkedet.

- Råd og veiledning vedrørende samarbeid med lokalt næringsliv eller bistand opp mot (lokalt) næringsliv.
- Økonomiske insentiv til arbeidsgivere for å tilby arbeid eller yrkeskvalifisering til flyktninger.
- Bistand i forbindelse med bruk av NIR/Imdinett eller at disse tjenestene bør forbedres.
- Bistand vedrørende søknad om tilskudd eller ønske om endringer tilskuddsordninger.
- Støtte og bistand til flyktninger med helseutfordringer.

Litteraturliste

- Djuve, Kavli, Sterri og Bråten (2017). *Introduksjonsprogram og opplæring. Hva virker – for hvem?* Fafo-rapport 2017:31.
- IMDi (2016). *Kommuneundersøkelsen 2015*.
- IMDi (2017). *Kommuneundersøkelsen 2016*.
- IMDi (2018a). *IMDis kommuneundersøkelse 2017*.
- IMDi (2018b). Sammensetning av befolkning. URL: https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/befolkning/befolkning_hovedgruppe.
- IMDi (2018c). *Status ett til fem år etter avsluttet introduksjonsprogram*. URL: <https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/kvalifisering/status-etter-intro>.
- IMDi (2019a). *Anmodnings- vedtaks- og bosettingstall*. URL: https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/befolkning/bosatt_anmodede.
- IMDi (2019b). *Årsrapport 2018*.
- Kunnskapsdepartementet (2019). *Høringsnotat. Forslag til lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (tolkeloven)*.
- Lillevik og Tyldum (2018). *En mulighet for kvalifisering. Brukerundersøkelse blant deltakere i introduksjonsprogrammet*. Fafo-rapport 2018:35.
- Midtbøen og Lidén (2015). *Diskriminering av samer, nasjonale minoriteter og innvandrere i Norge. En kunnskapsgjennomgang*. ISF Rapport 2015:01.
- SSB (2017). *Ny sentralitetsindeks for kommunene*. SSB Notater 2017/40.
- SSB (2019). *Befolkning*. URL: <https://www.ssb.no/statbank/table/07459/>.